

OSTALE KRIVIČNOPRAVNE NAUKE

<https://doi.org/10.7251/CEST1322430J>

UDK 343.8:343.222(497.11)

PREKRŠAJNOPROCESNI INSTRUMENTI DRŽAVNE
REAKCIJE NA PREKRŠAJE U REPUBLICI SRBIJI

Dr Mladen Jeličić

Naučni saradnik, sudija Prekršajnog suda u Šapcu. mladen.jelicic.kaishin@gmail.com

Apstrakt: Autor u radu analizira instrumente državne reakcije na prekršaje kao vrste protivpravni dela u Republici Srbiji. Nakon uvodnih razmatranja gde je ukazano na rasprostranjenost prekršaja kao kaznenih delikata i značaj prekršajnog prava, autor je analizirao modalitete državne reakcije na prekršaje. U nastavku rada su u bitnim crtama obrađeni pojedini prekršajnoproceni instrumenti. Autor je analizirao normativnu aktivnost države koja se ogleda u propisivanju pravnih normi koje predviđaju prekršaje kao kaznene delikte, date su napomene o ovlašćenim tužiocima u prekršajnom postupku, ukazano na značaj i vrste prekršajnog postupka, a razmotren je sistem prekršajnih sankcija i izvršenje odluka. Zaključak autora je da je bitan uslov za efikasnost državne reakcije na prekršaje putem prekršajnoprocenih instrumenata adekvatna pravna regulativa materijalnog i procesnog prekršajnog zakonodavstva, te da je u ovom segmentu u Republici Srbiji neophodno učiniti ozbiljne korekcije i pomake.

Ključne reči: prekršaji, prekršajni postupak, prekršajne sankcije, prekršajni nalog, izvršenje odluka.

1. UVODNA RAZMATRANJA

Zajednički život ljudi u društvenoj zajednici obezbeđuju pravne norme, a s obzirom na to da prema građanima istupa iz pozicije vrhovne vlasti, država sa ciljem očuvanja javnog interesa nameće poštovanje pravila, čije kršenje sankcioniše.¹ Pravo reguliše ponašanje ljudi, radnje i neradnje ljudi u njihovim međusobnim odnosima, ali pre svega naređuje ili zabranjuje i ako mu se ljudi ne pokore, ono primenjuje sankcije, pa i kazne.² Pravna norma jeste obavezno pravilo (imperativ, zapovest) o ponašanju (držanju, delatnosti, aktivnosti) ljudi u društvu garantovano državnim autoritetom.³ U ogromnom broju pravnih normi koje regulišu ljudsko ponašanje i najrazličitije društvene odnose, posebno su značajne one kojima se štite proklamovane vrednosti i propisuje sankcija za ponašanje koje je suprotno dispoziciji norme. Cilj prava se može potpuno ostvariti jedino ponašanjem po dispoziciji pri čemu sankcija služi samo kao jedno od sredstava da

¹ I. Vuković, (2015), *Prekršajno pravo*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu i Dosije studio, str. 17.

² Đ. Tasić, (1941), *Uvod u pravne nauke*. Beograd: str. 19.

³ K. Čavoški, R. Vasić, (2011), *Uvod u pravo*, šesto jedinstveno izdanje. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, str. 217.

izazove ovo ponašanje.⁴ Pri tome, treba imati u vidu da je delikt sa stanovišta teorije prava samo ono ponašanje za koje pravni poredak vezuje sankciju, koje je dispozicijom pravne norme zabranjeno, odnosno zahtevanoj aktivnosti suprotno, a ne svako moralno neispravno ili društveno nepoželjno ponašanje.⁵

U srpskom pravu postoje tri vrste kaznenih delikata, koje čine kazneno pravo u širem smislu. To su krivična dela, prekršaji i privredni prestupi. U doktrini se ukazuje da postojanje tri vrste kažnjivih dela u kaznenom pravu Republike Srbije je rezultat, na prvom mestu, određenih specifičnih društvenih potreba i koncepcija koje su u tom pogledu usvojene u našem društvenom, pravnom i privrednom sistemu i načina njegovog reagovanja na nedozvoljena i kažnjiva ponašanja pojedinaca i pravnih lica u cilju zaštite prava, sloboda i interesa društva kao zajednice, pravnih lica, ali i svakog pojedinca.⁶

Razlog zbog kojeg su prekršaji najzastupljeniji kazneni delikti ogleda se u činjenici da se pravni propisi koji predviđaju prekršaje kao vrstu kaznenih delikata prostiru se na sve sfere života. Prekršajnopравни odnosi nastaju iz svakodnevnog ponašanja pravnih subjekata,⁷ njihovog međusobnog odnosa ali i odnosa prema imperativnim normama. Društveni odnosi svoju pravnu egzistenciju stiču u trenutku propisivanja pravne norme koja ih reguliše.⁸ Raznolikost pravnih normi koje su u vezi s prekršajnim pravom ukazuje da je građanin stalno u kontaktu sa normama koje spadaju u ovu granu prava. U jednom danu, građanin Srbije je potencijalni učinilac i žrtva nedozvoljenog ponašanja koje spada u domen prekršaja, počev od saobraćajnih prekršaja do prekršaja protiv javnog reda i mira među kojima ima onih koji se direktno „dodiruju“ sa pojedinim krivičnim delima.⁹

Sudije prekršajnih sudova¹⁰ sude u predmetima iz oblasti korupcije, carina, budžetskog sistema, deviznog poslovanja, poreza, pristupa informacijama od javnog značaja, zaštite tržišta i potrošača, zaštite od požara, radiodifuzije i oglašavanja, prometa eksplozivnih materija, radnih odnosa, vojske, sporta, bezbednosti saobraćaja, javnog reda i mira, nasilja u porodici, nasilja na sportskim

⁴ R. Lukić, (1977). *Metodologija prava*. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti, str. 175.

⁵ K. Čavoški, R. Vasić, (2011). *op.cit.*, str. 234.

⁶ D. Jovašević, (2012). *Prekršajno pravo*. Niš: Sven, str.10.

⁷ Subjeki prekršajne odgovornosti su fizičko lice, preduzetnik, pravno lice i odgovorno lice u pravnom licu.

⁸ M. Jeličić, (2018a). Činjenična identifikacija prekršaja. *NBP Žurnal za kriminalistiku i pravo*, br. 2, str. 149.

⁹ Z. Pašalić, (2014). Prekršajno zakonodavstvo kao instrument državne reakcije na nedozvoljena ponašanja, In S. Bejatović (ed.) *Optuženje i drugi krivičnopравни instrumenti državne reakcije na kriminalitete*. Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu i Intermeks, str. 65,66.

¹⁰ U prekršajnoj materiji u Republici Srbiji postupaju prekršajni sudovi i Prekršajni apelacioni sud koji je drugostepeni sud, kao sudovi posebne nadležnosti.

priredbama itd. Širina materije u kojoj postupaju prekršajni sudovi i veliki broj predmeta u radu, nameću zaključak da su građani daleko češće u kontaktu sa prekršajnopравnim propisima nego sa krivičnim. Sa posledicama protivpravnih radnji građani se najčešće susreću u prekršajnom postupku.

Opravdana su shvatanja da je uticaj prekršajnih sudova na suzbijanje i prevenciju nedozvoljenih ponašanja veliki. Prekršajni sudovi u Republici Srbiji realizacijom svoje funkcije doprinose prevenciji prekršaja, ali i krivičnih dela. To se ispoljava ne samo kažnjavanjem učinilaca kojim se iskazuje društveni prekor zbog izvršenog prekršaja, već i kroz uticaj koji prekršajni sudovi vrše na širem planu. Suzbijanjem lakših protivpravnih dela deluje se na svest građana o obavezi poštovanja zakona i drugih propisa.¹¹

Sve napred navedeno ukazuje da državna reakcija na prekršaje, kao najzastupljeniju vrstu kaznenih delikata u srpskom kaznenom pravu treba da bude primerena i adekvatna. Instrumenti koje država koristi u odgovoru na prekršaje kao protivpravne delikte su različiti i zavise od toga da li državnu reakciju posmatramo u širem ili užem smislu. U širem smislu, državna reakcija na prekršaje predstavlja celinu koordiniranih i usklađenih aktivnosti na širem društvenom planu čiji zajednički cilj jeste omogućavanje skladnog života građana, suzbijanje protivpravnih dela, odnosno preventivno, ali i represivno delovanje u slučaju kršenja pravnih normi. U užem smislu, državna reakcija na prekršaje ispoljava se kroz prekršajnopравnu reakciju, odnosno, prekršajno zakonodavstvo.

Prekršajno pravo predstavlja skup pravnih propisa koji utvrđuju koja ponašanja predstavljaju prekršaje, uslove odgovornosti za prekršaje, prekršajne sankcije, postupak u kojem se one izriču i pravila njihovog izvršenja (Vuković, 2015:17). Prekršajno zakonodavstvo možemo posmatrati iz više aspekata. Materijalno prekršajno pravo sadrži opšti deo gde se izučavaju opšti instituti i posebni deo, koji obuhvata konkretne prekršaje propisane u velikom broju normativnih akata.¹² Predmet procesnog prekršajnog prava je izučavanje prekršajnog postupka. Treći bitan segment prekršajnog prava je prekršajno izvršno pravo, koje propisuje pravila za izvršenje prekršajnih sankcija. Naposletku, kao posebnu celinu prekršajnog prava treba izdvojiti maloletničko prekršajno pravo. Osnov za ovakvo rezonovanje su činjenice da Zakon o prekršajima¹³ u materijalnim odredbama opšteg dela predviđa posebne odredbe koje se odnose na maloletnike

¹¹ M. Jeličić, (2019a). Kaznena politika prekršajnih sudova i prevencija kriminaliteta, In S.Bejatović, M.N.Simović (eds.) *Kaznena politika i prevencija kriminaliteta*. Srpsko udruženje za krivičnopравnu teoriju i praksu Beograd, GrafoMark Laktaši, str. 543.

¹² Sudije prekršajnih sudova postupaju po oko 275 zakona i oko 800 podzakonskih akata.

¹³ Zakon o prekršajima – ZOP (*Sl. glasnik RS* br. 65/13, 13/16, 98/16, 91/19).

(čl. 71–83) dok je posebna vrsta prekršajnog postupka postupak prema maloletnicima (čl. 291–300).

2. MODALITETI DRŽAVNE REAKCIJE NA PREKRŠAJE KROZ PREKRŠAJNO ZAKONODAVSTVO I NJIHOVA INTERAKTIVNOST

Odgovor države u suzbijanju prekršaja kroz prekršajno zakonodavstvo može se sagledati kroz interaktivnost materijalnog i procesnog prekršajnog prava. Propisivanje prekršaja spada u ovlašćenje donosilaca propisa u Republici Srbiji. Krivična dela mogu biti propisana samo zakonom, ali prekršaji svoje mesto nalaze u daleko širem dijapazonu pravnih propisa. Procesne odredbe ZOP definišu procesuiranje izvršioca prekršaja, odnosno podnošenje optužnog akta prekršajnom sudu, u čemu dominantnu ulogu ima ovlašćeni tužilac. Neophodna stepenica u odgovoru na prekršaje kao protivpravne delikte jeste vođenje prekršajnog postupka, nakon čega se u slučaju utvrđivanja prekršajne odgovornosti izriče prekršajna sankcija. Novčana kazna se izriče i izdavanjem prekršajnog naloga od strane ovlašćenog organa, koji može biti predmet preispitivanja od strane suda u slučaju podnošenja zahteva za sudsko odlučivanje. Poseban instrument državne reakcije na prekršaje predstavlja izvršno prekršajno pravo a odredbe ZOP koje regulišu ovu materiju za cilj imaju izvršenje izrečenih prekršajnih sankcija. Sve navedene aktivnosti zapravo predstavljaju povezane instrumente državne reakcije na prekršaje, a svoju svrhu ostvaruju interaktivnošću različitih procesnih subjekata koji preduzimaju radnje iz svoje nadležnosti.

3. PROPISIVANJE PREKRŠAJA KAO PROTIVPRAVNIH DELA I SPECIFIČNOST PREKRŠAJNOPRAVNIH NORMI

U doktrini (Jeličić, 2018a:152,153) se ukazuje da srpsko prekršajno zakonodavstvo uglavnom predviđa tri modela propisivanja prekršaja. Najčešće se u materijalnopravnim odredbama propisuje određeno pravilo ponašanja, a u kaznenim odredbama sankcija za suprotno postupanje.¹⁴ Drugi način propisivanja prekršaja postoji kada se u okviru kaznenih odredbi propisuje protivpravno ponašanje i određuje sankcija.¹⁵ U određenim slučajevima zakonodavac propisujući prekršaj upućuje na druge propise koji regulišu određenu materiju. Za sagledavanje suštine norme kojom je određeno ponašanje propisano kao kažnjivo, neophodno

¹⁴ Primer su prekršaji propisani odredbama Zakona o bezbednosti saobraćaja na putevima (*Sl. glasnik RS* br. 41/09, 53/10, 101/11, 55/14, 32/13 - Odluka US RS, 96/15 - drugi zakon, 9/16 - Odluka US RS, 24/18, 41/2018, 87/18, 23/19 i 128/20).

¹⁵ Kao što je to učinjeno u odredbama Zakona o javnom redu i miru (*Sl. glasnik RS* br. 6/16 i 24/18).

imati u vidu sadržinu više zakona odnosno, podzakonskih akata. Kao primer, mogu se navesti odredbe Zakona o deviznom poslovanju¹⁶ s obzirom da je za pojedine prekršaje iz ovog zakona neophodno uzeti u obzir Odluku o uslovima i načinu obavljanja menjačkih poslova.¹⁷

S obzirom da se shodno odredbi čl. 4 st. 1 ZOP prekršaji mogu propisivati zakonom ili uredbom, odnosno odlukom skupštine autonomne pokrajine, skupštine opštine, skupštine grada i skupštine grada Beograda,¹⁸ veliki broj subjekata koji su tvorci prekršajno pravnih normi, tehnika i kvalitet propisivanja predstavljaju dodatni problem u praksi. Nesavršenstvo zakonskih izvora prava se može ogledati kako u određenim normativnim greškama, tako i u propuštanju da se neka pitanja koja se pojavljuju ili se mogu pojaviti u praksi, eksplicitno reše postojanjem odgovarajućih zakonskih odredbi.¹⁹

Proces tumačenja prava uvek je prisutan u radu sudija prekršajnih sudova. Ne samo u situacijama kada postoji potreba za pronalažanjem smisla i suštine određene nejasne pravne norme (pa je potrebno primeniti neki od ustaljenih načina tumačenja pravne norme) već i u slučaju „klasičnih“ aktivnosti sudije: ispitivanja činjenične identifikacije prekršaja navedene u zahtevu za pokretanje prekršajnog postupka kroz upoređivanje sa pravnom normom, uslova za primenu instituta materijalnog i procesnog karaktera itd.²⁰

4. INICIRANJE PREKRŠAJNOG POSTUPKA – OVLAŠĆENI TUŽIOCI I NJIHOVA ULOGA

Do vođenja prekršajnog postupka ne može doći ukoliko on nije iniciran na određeni način. Zakonodavac je u članu 88 ZOP predvideo dva modaliteta pokretanja prekršajnog postupka i propisao da se prekršajni postupak pokreće i vodi na osnovu zahteva ovlašćenog organa ili oštećenog i prekršajnog naloga, u skladu sa ovim zakonom.

Pod pojmom „ovlašćeni tužilac“ u prekršajnom postupku podrazumevaju se svi pravni subjekti koji mogu podneti zahtev za pokretanje prekršajnog postupka i izdavaoci prekršajnih naloga koji imaju određene ingerencije u slučaju podnošenja zahteva za sudsko odlučivanje o izdatom prekršajnom nalogu (Jeličić, 2018a:150).

¹⁶ Zakon o deviznom poslovanju (*Sl. glasnik RS* br. 62/06, 31/11, 119/12, 139/14 i 30/18).

¹⁷ Odluka o uslovima i načinu obavljanja menjačkih poslova (*Sl. glasnik RS*, br.84/18, 86/18 i 53/20).

¹⁸ Čl. 4. St. 1 ZOP.

¹⁹ M. Škulić, (2009). Sud kao subjekt tumačenja kaznenopravne norme. In S. Bejatović, (ed.) *Tumačenje kaznenopravne norme i adekvatnost njene primene*. Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu i Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije, str. 82.

²⁰ M. Jeličić, (2021). Izazovi u primeni i tumačenju propisa u praksi prekršajnih sudova. *Revija za kriminologiju i krivično pravo*, br. 2, str. 78.

Svojestvo ovlašćenog tužioca u prekršajnom postupku može imati više procesnih subjekata.

Primarna nadležnost za gonjenje učinilaca prekršaja pripada javnom tužiocu. Bitna karakteristika položaja javnog tužioca u prekršajnom postupku jeste univerzalizacija funkcije prekršajnog gonjenja. Javni tužilac može podneti zahtev za pokretanje prekršajnog postupka za svaki prekršaj, dok ovo ovlašćenje nemaju drugi ovlašćeni tužioci.²¹ Iako zakonodavac naglašava njegov značaj kao ovlašćenog podnosioca zahteva za pokretanje prekršajnog postupka i moguće stranke, javni tužilac u praksi retko podnosi takav zahtev. Značajno obeležje položaja javnog tužioca je dominantnost načela oportuniteta prekršajnog gonjenja. Zakon o prekršajima ni jednom odredbom ne obavezuje javnog tužioca da pokrene ili preuzme prekršajno gonjenje. Zato se u odnosu na javnog tužioca u prekršajnom postupku ne primenjuje načelo legaliteta.²²

Odredba čl. 179 st. 2 ZOP propisuje da su ovlašćeni organi za podnošenje zahteva za pokretanje prekršajnog postupka organi uprave, ovlašćeni inspektori i drugi organi i organizacije koje vrše javna ovlašćenja. Navedeni subjekti svojstvo ovlašćenog tužioca imaju na osnovu funkcionalne nadležnosti, odnosno, funkcionalnosti ovlašćenja. Vršenje javnih ovlašćenja u čiju nadležnost spada neposredno izvršenje ili nadzor nad izvršenjem propisa u kojima su prekršaji predviđeni, uslov je koji opredeljuje kredibilitet funkcije ovlašćenog tužioca. Ukoliko zahtev za pokretanje prekršajnog postupka podnese organ, ali za prekršaj koji ne spada u delokrug njegovih nadležnosti, takav zahtev se odbacuje na osnovu čl. 184 st. 2 tač. 5 ZOP, jer je podnet od neovlašćenog organa.²³

Naposletku, i oštećeni može imati svojstvo ovlašćenog tužioca u prekršajnom postupku, koje može steći na više načina. Pa tako, razlikujemo oštećenog kao izvornog tužioca kada je ovlašćen za podnošenje zahteva za pokretanje prekršajnog postupka, kao sekundarnog i paralelnog tužioca i kao supsidijarnog tužioca.²⁴

²¹ M. Jeličić, (2019b). Preuzimanje prekršajnog gonjenja u prekršajnom postupku. *Godišnjak Fakulteta bezbednosti*, str. 130.

²² Ibidem.

²³ Ibidem.

²⁴ M. Jeličić, (2020). Oštećeno lice kao subjekat prekršajnog postupka – pojam i procesni položaj. In S. Bejatović (ed.) *Oštećeno lice i krivičnopravni instrumenti zaštite (međunarodni pravni standardi, norma i praksa*, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu i Intermeks, str. 635-642.

5. PREKRŠAJNI POSTUPAK KAO INSTRUMENT DRŽAVNE REAKCIJE NA PREKRŠAJE

Rešavanje prekršajne stvari predstavlja neposredni cilj prekršajnog postupka čime se ostvaruje zaštita javnog poretka kao opšteg zaštitnog objekta prekršajnog prava. U prekršajnom postupku se, kao i u svakom drugom postupku, utvrđuju činjenice koje su relevantne za primenu materijalnog prekršajnog prava, zbog čega je on instrumentalnog karaktera.²⁵ U doktrini se ukazuje da Zakon o prekršajima reguliše u suštini dve vrste postupaka: izdavanje prekršajnog naloga (koje je neka vrsta upravnog postupka u kome sudeluju organi uprave) i prekršajni postupak.²⁶

Prekršajni nalog je novi institut uveden u naše prekršajno zakonodavstvo 2013. godine, sa ciljem poboljšanja efikasnosti kroz jednu sumarnu formu postupka. Specifičnost prekršajnog naloga se ogleda u tome da se on izdaje kada je za prekršaj zakonom ili drugim propisom od prekršajnih sankcija predviđena samo novčana kazna u fiksnom iznosu. U pogledu ovih prekršaja je izdavanje prekršajnog naloga obavezno i za njih se ne može podneti zahtev za pokretanje prekršajnog postupka.²⁷ Karakteristika ovog instituta je dualna funkcija: on je odluka o novčanoj kazni u svim slučajevima u kojima ga izdaje ovlašćeni organ ili ovlašćeno lice za prekršaj iz svoje nadležnosti, ali i latentni optužni akt, sa obeležjima zahteva za pokretanje prekršajnog postupka.²⁸ Prihvatanje odgovornosti za prekršaj povodom kojeg je izdat prekršajni nalog može biti aktivno i pasivno. U slučaju da se izrečena novčana kazna plati u roku od osam dana od uručjenja naloga, osumnjičeni se oslobađa plaćanja polovine iznosa izrečene novčane kazne. Osumnjičeni može prihvatiti odgovornost za prekršaj i nakon isteka roka od osam dana od prijema prekršajnog naloga, ako pre postupka izvršenja dobrovoljno plati celokupan iznos izrečene novčane kazne. Ovo su slučajevi aktivnog prihvatanja odgovornosti. Do pasivnog prihvatanja odgovornosti za učinjeni prekršaj dolazi kada osumnjičeni u roku od osam dana od dana prijema prekršajnog naloga ne plati izrečenu kaznu ili ne podnese zahtev za sudsko odlučivanje o izdatom prekršajnom nalogu. Tada se smatra da je prihvatio odgovornost propuštanjem, a prekršajni nalog će postati konačan i izvršan. Prekršajni nalog sa konstatacijom konačnosti i zabeleškom da novčana kazna nije plaćena, ovlašćeni organ dostavlja nadležnom prekršajnom sudu da izrečenu novčanu kaznu unese u registar i sprovede postupak

²⁵ E. Ćorović, (2021). *Osnovi prekršajnog prava Crne Gore*, Podgorica: Fakultet pravnih nauka, str. 189.

²⁶ N. Mrvić Petrović, (2014). Nedostaci Zakona o prekršajima. *Izbor sudske prakse*, 22(10), str. 14.

²⁷ Napred navedeno je predviđeno odredbom čl. 168 st. 1 i 2 ZOP.

²⁸ M. Jeličić, (2018b). Prekršajni nalog i problemi u praksi, *Revija za kriminologiju i krivično pravo*, br. 1, str. 34.

izvršenja u skladu sa ZOP. Lice kojem se izdaje prekršajni nalog na licu mesta može osporiti izvršenje prekršaja i izjaviti da će podneti zahtev za sudsko odlučivanje o prekršajnom nalogu. Rok u kojem se može podneti zahtev za sudsko odlučivanje je osam dana od dana uručenja ili dostavljanja prekršajnog naloga. Potpisani prekršajni nalog dostavljen u navedenom roku mesno nadležnom sudu (lično ili putem pošte) postaje zahtev za sudsko odlučivanje o prekršajnom nalogu.²⁹

Efikasno rukovođenje prekršajnim postupkom je ključni faktor koji determiniše adekvatnost i uspešnost državne reakcije na prekršaje kao vrstu protivpravnih delikata. S tim u vezi, treba ukazati da je rukovođenje prekršajnim postupkom procesna aktivnost suda kojom se preduzimanjem radnji upravljanja i donošenjem sudskih odluka utiče na zasnivanje, tok i okončanje prekršajnog postupka.³⁰ S obzirom na kratke rokove zastarelosti u prekršajnom postupku³¹ samo efikasno rukovođenje prekršajnim postupkom može doprineti ostvarivanju propisanih ciljeva prekršajnog zakonodavstva. U doktrini se pojašnjava da efikasno rukovođenje prekršajnim postupkom podrazumeva da sud preduzima aktivnosti koje su najsvrsishodnije u datom trenutku, u primerenim rokovima i na zakonom propisan način. Svrshodnost preduzimanja procesnih aktivnosti se posmatra kroz sagledavanje njihovog cilja: ukoliko je aktivnost suda usmerena na efikasno okončanje prekršajnog postupka, ona je svrsishodna. Procesne aktivnosti suda moraju biti u primerenim rokovima, njima se ne sme odugovlačiti prekršajni postupak i od jedne do druge radnje ne sme proteći nerazumno dug vremenski period. Sudija određenu procesnu aktivnost može preduzeti samo ukoliko su ispunjeni zakonski uslovi za njenu primenu, a suprotno postupanje karakteriše rad sudije kao nepravilan (Jeličić, 2018c:14).

U praksi prekršajnih sudova uobičajeno je da se prekršajna stvar raspravlja u redovnom prekršajnom postupku, gde se procesne radnje preduzimaju održavanjem ročišta ili pretresa. Međutim, u određenim slučajevima, postupak može biti ubrzano sproveden i u svakodnevnoj praksi prekršajnih sudova tada se govori o tzv. skraćenom ili hitnom postupku, koji u stvari predstavlja primenu odredaba čl. 308 ZOP. U pitanju su odredbe koje regulišu izvršenje osuđujuće presude pre njene pravnosnažnosti. Izvršioc prekršaja se najčešće odmah nakon otkrivanja prekršaja

²⁹ Ibid., str. 40,41.

³⁰ M. Jeličić, (2018c). Rukovođenje prekršajnim postupkom, *Pravne teme*, br. 12, str. 9.

³¹ Odredbe čl. 82 st. 1, st. 5 i st. 7 ZOP propisuju da se prekršajni postupak ne može se pokrenuti niti voditi ako protekne jedna godina od dana kada je prekršaj učinjen. Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, za prekršaje iz oblasti carinskog, spoljnotrgovinskog, deviznog poslovanja, javnih prihoda i finansija, javnih nabavki, prometa roba i usluga, životne sredine, sprečavanja korupcije i vazdušnog saobraćaja može se posebnim zakonom propisati duži rok zastarelosti. Pokretanje i vođenje prekršajnog postupka zastareva u svakom slučaju kad protekne dva puta onoliko vremena koliko se po zakonu traži za zastarelost.

dovode dežurnom sudiji prekršajnog suda koji može odlučiti da se nakon donošenja osuđujuće presude pristupi njenom izvršenju pre nastupanja pravnosnažnosti. Ovaj postupak ima svoje opravdanje koje se ogleda u činjenici da se najčešće radi o izvršiocima težih prekršaja čija priroda nameće potrebu hitnog reagovanja ili postoje okolnosti koje se tiču izvršioca ovih prekršaja i predstavljaju razlog za sprovođenje takvog postupka. Naravno, diskreciona je procena sudije da li će se prekršajna stvar raspraviti u redovnom ili hitnom postupku. Zakonodavac je propisao³² da se osuđujuća presuda može izvršiti i pre njene pravnosnažnosti u sledećim slučajevima:

1) ako okrivljeni ne može da dokaže svoj identitet ili nema prebivalište, ili ne živi na adresi na kojoj je prijavljen, ili ako ima prebivalište u inostranstvu ili ako odlazi u inostranstvo radi boravka, a sud nađe da postoji osnovana sumnja da će okrivljeni izbeći izvršenje izrečene sankcije; 2) ako je okrivljeni kažnjen za teži prekršaj iz oblasti javnog reda i mira, bezbednosti javnog saobraćaja ili teži prekršaj kojim se ugrožava život ili zdravlje ljudi ili ako to zahtevaju interesi opšte bezbednosti ili sigurnosti robnog i finansijskog prometa ili razlozi morala ili je kažnjen za prekršaj od kojeg mogu nastati teže posledice, a postoji osnovana sumnja da će nastaviti sa vršenjem prekršaja, ponoviti prekršaj ili da će izbeći izvršenje izrečene sankcije. U ovim slučajevima sud će u presudi odrediti da okrivljeni i pre pravnosnažnosti presude pristupi njenom izvršenju. Ako okrivljeni izjavi žalbu protiv presude kojom je određeno izvršenje presude pre njene pravnosnažnosti, sud je dužan da žalbu sa spisom predmeta dostavi drugostepenom prekršajnom sudu u roku od 24 časa, računajući od časa kada je žalbu primio, a drugostepeni prekršajni sud dužan je da o žalbi odluči i svoju presudu dostavi sudu u roku od 48 časova računajući od časa prijema spisa predmeta. Na ovu presudu podnosilac zahteva može izjaviti žalbu u roku od 48 časova računajući od časa prijema presude,³³ dok rok za žalbu okrivljenog nije posebno propisan zbog čega se mora primeniti opšti rok od osam dana.

Specifičnost prekršajnog postupka ogleda se i u određenim procesnim formama koje možemo nazvati pojednostavljene forme postupanja. Pojednostavljene forme postupanja, u koje se mogu svrstati presuda bez saslušanja okrivljenog, sporazum o priznanju prekršaja i presuda bez obrazloženja ili sa delimičnim obrazloženjem, vrlo su korisne sa aspekta efikasnog okončanja prekršajnog postupka. S tim u vezi, sud svoje aktivnosti treba da usmeri u pravcu brzog i efikasnog rešavanja prekršajne stvari, a upravo navedeni instituti

³² Čl. 308 st. 1 tač. 1 i 2 ZOP.

³³ Čl. 308 st. 2, st. 3 i st. 4 ZOP.

prekršajnog procesnog prava omogućavaju da se ovaj cilj postigne (Jeličić, 2018c:14,15).

Iz ovih razloga, korisno je u kratkim crtama ukazati na karakteristike ovih instituta.³⁴

Da bi sud doneo presudu bez saslušanja okrivljenog, potrebno je da su ispunjeni sledeći kumulativno predviđeni uslovi: kvalitet dokaznog materijala, urednost dostave poziva i njegova relevantnost (postojanje pouke da odluka može biti doneta bez saslušanja okrivljenog), ponašanje okrivljenog (nedolazak na suđenje, nedostavljanje pisane odbrane i odsustvo opravdanja izostanka).

Sporazum o priznanju prekršaja je efikasan način okončanja prekršajnog postupka, pa sud treba da pouči okrivljenog o mogućnosti da zaključi sporazum. Naime, formalni uslov za pregovaranje o zaključenju sporazuma o priznanju je postojanje odgovarajuće inicijative subjekta koji vrši jednu od stranačkih funkcija.³⁵ Zaključenje sporazuma u pogledu određenih prekršaja je povoljnije za okrivljenog u odnosu na propisane zaštitne mere, jer sud nema ovlašćenje da zaštitnu meru izrekne ispod zakonom predviđenog minimuma, dok se u slučaju zaključenja sporazuma, podnosilac zahteva i okrivljeni mogu sporazumeti da se zaštitna mera izrekne u manjem obimu, odnosno, da se uopšte ne izrekne.³⁶

Presuda bez obrazloženja je izuzetno koristan institut koji, posebno u slučaju priznanja okrivljenog, treba da bude dominantan način postupanja u prekršajnom postupku. Procesne pretpostavke za primenu instituta presude bez obrazloženja u prekršajnom postupku su: 1) prisustvo stranaka na ročištu ili pretresu, 2) objavljivanje presude i 3) aktivnost stranaka nakon objavljivanja presude, a radi se o kumulativno predviđenim uslovima.³⁷ Presuda sa delimičnim obrazloženjem se ispoljava u više modaliteta. Osnov za njenu primenu je shodna primena Zakonika o krivičnom postupku³⁸ i to odredbe čl. 429 st. 3 tač. 1, 2 i 3 (npr. presuda kojom se usvaja sporazum o priznanju prekršaja predstavlja presudu sa delimičnim obrazloženjem).

Takođe, potrebno je ukazati da sud rukovodi prekršajnim postupkom i ispunjenost uslova za primenu pojedinih instituta zavisi od procene suda. Na

³⁴ Navedeno prema: Ibid, str. 15.

³⁵ D. Birovljević, (2010). Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i komentar Zakona o prekršajima Republike Srbije. Beograd: Nomotehnički centar, str.81.

³⁶ Ovu mogućnost predviđa odredba čl. 234 stav 3 ZOP. U praksi, zaključenje sporazuma o priznanju prekršaja je najčešće kod saobraćajnih prekršaja.

³⁷ M. Jeličić, (2017). Presuda bez obrazloženja u prekršajnom postupku. *Bilten Vrhovnog kasacionog suda* br. 2, str. 370.

³⁸ Zakonik o krivičnom postupku – ZKP (*Sl. glasnik RS* br. 72/11, 101/11,121/12,32/13, 45/13, 55/14 i 35/19).

primer, okrivljeni nije ovlašćen da pisanu odbranu dostavi po svom nahođenju. U odredbi čl. 203 ZOP propisani su uslovi za primenu ovog instituta. Oni se svode na dva kumulativna uslova koji pisanoj odbrani daju pravni legitimitet: procenu suda da usmeno saslušanje okrivljenog nije potrebno i pouka okrivljenom u pozivu da svoju odbranu može dati u pisanoj formi.

U toku prekršajnog postupka se može ukazati potreba za zaštitom oštećenog. Iako ZOP ne koristi termin „žrtva“ to ne znači da lica kojima je naneta neka moralna, emotivna ili imovinska šteta nisu zaštićeni u prekršajnom postupku.³⁹ Zakonodavac je predvideo dva pravna mehanizma čija je svrha da obezbede zaštitu oštećenom. Prvi od njih je procesnog karaktera i odnosi se na privremenu procesnu meru zabrana pristupa oštećenom, objektu ili mestu izvršenja prekršaja. Drugi je zaštitna mera istog naziva, koja predstavlja prekršajnu sankciju. Zaštita oštećenog lica o kojoj govorimo jeste personalna zaštita, koja je različita od imovinskopravne zaštite. S tim u vezi, oštećeni koji je „korisnik“ personalne zaštite najčešće je pasivni subjekt – žrtva prekršaja kao kaznenog delikta.

Međutim, navedenim merama se upućuje ozbiljna kritika da zakonodavac nije predvideo bilo kakav postupak u slučaju njihovog kršenja niti sankcije za okrivljenog, zbog čega nesporno proizilazi da je personalna zaštita oštećenog u prekršajnom postupku pravno neutemeljena, sa brojnim anomalijama i jedino rešenje ovog problema jesu odgovarajuće izmene zakona kojima bi se preciznije regulisala ova materija (Jeličić, 2020:646, 647).

Značajan segment reakcije države na protivpravna ponašanja maloletnika predstavlja maloletnički prekršajni postupak. Oduvek je predmet interesovanja naučne i stručne javnosti bila maloletnička delikvencija, koja se može definisati kao vršenje protivpravnih dela od strane maloletnika. Vršenje prekršaja od strane maloletnika je često početna stepenica i uvod u vršenje mnogo ozbiljnijih delikata tj. krivičnih dela. Brana ovakvom ponašanju jeste maloletničko prekršajno pravo, koje poseduje mehanizme da se u početnim fazama protivpravnog ponašanja maloletnika na njega izvrši pozitivan uticaj i on odvraća od činjenja kaznenih delikata. Nije zanemarljiv uticaj koji prekršajno zakonodavstvo može ostvariti na suzbijanje maloletničke delikvencije, ali svakako treba ukazati da je za suzbijanje maloletničke delikvencije neophodna šira društvena akcija u koju treba da bude uključeno više različitih institucija i subjekata. S obzirom da su maloletnici posebno osetljiva kategorija okrivljenih, ZOP je u nizu odredaba propisao specifičnosti

³⁹ L. Popović, (2020). Oštećeno lice i prekršajno pravo (međunarodni pravni standardi i prekršajno zakonodavstvo). In S. Bejatović (ed.) *Oštećeno lice i krivičnopravni instrumenti zaštite (međunarodni pravni standardi, norma i praksa)*, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu i Intermeks, str. 110.

postupka prema maloletnicima koji je regulisan u glavi XXXIII i članovima 291 – 300. Ove odredbe su sadržane ne samo u ZOP, kao sistemskom zakonu, već i u Zakonu o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica,⁴⁰ koji se primenjuje u prekršajnom postupku, shodno odredbi čl. 291 st. 2 ZOP. Imajući u vidu da odredba čl. 99 ZOP propisuje i shodnu primenu odredaba ZKP u prekršajnom postupku, dolazi se do zaključka da su za postupak prema maloletnom učiniocu značajna odredbe navedena tri zakona.

6. PREKRŠAJNE SANKCIJE KAO INSTRUMENT DRŽAVNE REAKCIJE NA PREKRŠAJE

Izricanje prekršajnih sankcija svakako predstavlja najvažniji instrument državne reakcije na prekršaje kao protivpravne delikte. Svrha propisivanja, izricanja i primene prekršajnih sankcija je da građani poštuju pravni sistem i da se ubuduće ne čine prekršaji (čl. 5 ZOP). Generalna prevencija se postiže kroz tzv. pozitivnu generalnu prevenciju, kojom se afirmiše ponašanje građana koje je u skladu s normama pravnog sistema – da građani poštuju pravni sistem. Zatim, kroz tzv. negativnu generalnu prevenciju, kojom se potencijalni učinioci odvraćaju od vršenja prekršaja – da se ubuduće ne čine prekršaji.⁴¹

Sistem prekršajnih sankcija u Srbiji čine: kazne, kazneni poeni, opomena, zaštitne mere i vaspitne mere.

U okviru opšte svrhe prekršajnih sankcija, svrha kažnjavanja je da se izrazi društveni prekorač učiniocu zbog izvršenog prekršaja i da se utiče na njega i na sva ostala lica da ubuduće ne čine prekršaje.⁴² Kazne mogu biti: kazna zatvora, novčana kazna i rad u javnom interesu. Kazna zatvora može se propisati samo zakonom. Novčana kazna i rad u javnom interesu, mogu se propisati zakonom ili uredbom, odnosno odlukom skupštine autonomne pokrajine, skupštine opštine, skupštine grada ili skupštine grada Beograda.⁴³ Što se tiče načina izricanja kazni, ZOP je predvideo da se kazna zatvora se može izreći samo kao glavna kazna. Novčana kazna i rad u javnom interesu mogu se izreći kao glavna i kao sporedna kazna. Ako su novčana kazna i kazna zatvora propisane alternativno, kazna zatvora se izriče samo za prekršaj kojim su bile prouzrokovane teže posledice ili za prekršaje koji ukazuju na veći stepen krivice učinioca u skladu sa čl. 18. st. 1 ovog zakona.⁴⁴

⁴⁰ Zakon o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica (*Sl. glasnik RS* br. 85/05).

⁴¹ N. Delić, V. Bajović, (2018), *Priručnik za prekršajno pravo*, Beograd: Službeni glasnik, str.17.

⁴² Čl. 33 st. 2 ZOP.

⁴³ Čl. 35 st.1 i st. 2 ZOP.

⁴⁴ Čl. 36 st.1, st. 2 i st. 3 ZOP.

Kazna zatvora se ne može propisati u trajanju kraćem od jednog ni dužem od šezdeset dana, a izuzetno u trajanju do 90 dana, za prekršaje izvršene u sticaju. Kazna zatvora ne može se izreći trudnoj ženi, posle navršena tri meseca trudnoće, ni majci dok dete ne navrši jednu godinu života, a ako je dete mrtvo rođeno ili ako je umrlo posle porođaja dok ne prođe šest meseci od dana porođaja.⁴⁵

Zakonom ili uredbom novčana kazna može se propisati u rasponu od 5.000 do 150.000 dinara za fizičko lice ili odgovorno lice; od 50.000 do 2.000.000 dinara za pravno lice; od 10.000 do 500.000 dinara za preduzetnika.⁴⁶

Rad u javnom interesu ne može trajati kraće od 20 časova ni duže od 360 časova. U ZOP je navedeno da ova kazna može biti propisana zakonom ili uredbom, odnosno odlukom skupštine autonomne pokrajine, skupštine opštine, skupštine grada ili skupštine grada Beograda,⁴⁷ a može se izreći kao glavna i sporedna kazna. Primenom instituta ublažavanja kazne, umesto propisane kazne zatvora može se izreći novčana kazna ili rad u javnom interesu, ali ne ispod najmanje zakonske mere ove kazne.⁴⁸ Ne ulazeći dublje u problematiku vezanu za ovu kaznu, treba ukazati da je zakonska regulativa predmet kritike pa se ističe da je očigledno je da je zakonodavac u Republici Srbiji napravio ozbiljan propust u normiranju potrebnih uslova za izricanje kazne rada u javnom interesu u prekršajnom postupku time što nije predvideo saglasnost okrivljenog sa izricanjem ove kazne. Ovakvo zakonsko rešenje nema opravdanja i u korenu onemogućava izricanje ove kazne u praksi pozivanjem samo na odredbe ZOP jer je to protivno ratifikovanim međunarodnim aktima, Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i osnovnim slobodama⁴⁹ i Ustavu⁵⁰ Republike Srbije.⁵¹

⁴⁵ Čl. 37 st.1 i st. 2 ZOP.

⁴⁶ Čl. 39 stav 1 ZOP. Novčana kazna može se propisati i u fiksnom iznosu za fizičko lice i odgovorno lice od 1.000 do 50.000 dinara, za preduzetnika od 5.000 do 150.000 dinara, a za pravno lice od 10.000 do 300.000 dinara. Odlukama skupštine autonomne pokrajine, skupštine opštine, skupštine grada ili skupštine grada Beograda, mogu se propisati novčane kazne samo u fiksnom iznosu, i to od minimalnog do polovine najvišeg napred navedenog fiksnog iznosa. Za prekršaje iz oblasti javnih prihoda, javnog informisanja, carinskog, spoljnotrgovinskog i deviznog poslovanja, životne sredine, prometa roba i usluga i prometa hartijama od vrednosti zakonom se mogu propisati kazne u srazmeri sa visinom pričinjene štete ili neizvršene obaveze, vrednosti robe ili druge stvari koja je predmet prekršaja, ali ne više od dvadesetostrukog iznosa tih vrednosti s tim da ne prelazi petostruki iznos najvećih novčanih kazni koje se mogu izreći po odredbi čl. 39 st. 1 ZOP.

⁴⁷ Čl. 35 st. 2 ZOP.

⁴⁸ Čl. 43 st. 1 tač. 2 ZOP

⁴⁹ Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda - Zakon o ratifikaciji Evropske konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda sa dodatnim protokolima - *Službeni list SCG*- Međunarodni ugovori, br. 9/03, 5/05 i 7/05 - ispravka i *Službeni glasnik RS* – Međunarodni ugovori, br. 12/10 i 10/15.

⁵⁰ Ustav Republike Srbije (*Sl. glasnik RS* br. 98/06 i 115/21)

Za prekršaje protiv bezbednosti saobraćaja na putevima zakonom se mogu propisati kazneni poeni u rasponu od 1 do 25.⁵² U pitanju je posebna vrsta prekršajnih sankcija koja se izriče uz kaznu ili opomenu pod uslovima predviđenim ZOP, ako drugim zakonom nije drugačije propisano. Uz kaznene poene učiniocu mogu biti izrečene dopunske obaveze u cilju edukacije vozača ili praćenja njegovog ponašanja u saobraćaju. Vrste dopunskih obaveza i uslovi za njihovo izricanje propisuju se posebnim zakonom. Zakon o prekršajima propisuje uslove za izricanje ove sankcije, pa se predviđa da se kazneni poeni mogu izreći vozaču koji u vreme izvršenja prekršaja poseduje vozačku dozvolu izdatu u Republici Srbiji ili vozaču kome je pravnosnažnom odlukom zabranjeno upravljanje motornim vozilom.

Opomena kao prekršajna sankcija se može izreći umesto novčane kazne ako postoje okolnosti koje u znatnoj meri umanjuju odgovornost učinioca, tako da se može očekivati da će se ubuduće kloniti vršenja prekršaja i bez izricanja kazne. Opomena se može izreći i ako se prekršaj ogleda u neispunjavanju propisane obaveze ili je prekršajem nanescena šteta, a učinilac je posle pokretanja postupka, a pre donošenja presude ispunio propisanu obavezu, odnosno otklonio ili nadoknadio nanescenu štetu.⁵³

Zaštitne mere⁵⁴ u prekršajnom pravu su brojne. Zakonodavac je predvideo da se za prekršaje mogu propisati sledeće zaštitne mere: oduzimanje predmeta, zabrana vršenja određenih delatnosti, zabrana pravnom licu da vrši određene delatnosti, zabrana odgovornom licu da vrši određene poslove, zabrana upravljanja motornim vozilom, obavezno lečenje zavisnika od alkohola i psihoaktivnih supstanci, obavezno psihijatrijsko lečenje, zabrana pristupa oštećenom, objektima ili mestu izvršenja prekršaja, zabrana prisustvovanja određenim sportskim priredbama, javno objavljivanje presude, udaljenje stranca sa teritorije Republike Srbije, oduzimanje životinja i zabrana držanja životinja.

Vaspitne mere se izriču maloletnim učiniocima. Tu spadaju mere upozorenja i usmeravanja (ukor i posebne obaveze) i mere pojačanog nadzora.

Na ovom mestu, treba napomenuti da ZOP predviđa i postupak oduzimanja imovinske koristi pribavljene prekršajem, koji je regulisan u odredbama čl. 68 i čl. 69.

⁵¹ M. Jeličić, (2020b). Nedostaci u zakonskom normiranju kazne rada u javnom interesu u prekršajnom pravu Republike Srbije, *Arhiv za pravne i društvene nauke Pravnog fakulteta u Lukavici*, vol.2 br. 1, str. 91.

⁵² Čl. 48 st. 1 – 4 ZOP.

⁵³ Čl. 50 st. 1 i st. 2 ZOP.

⁵⁴ Svrha primene zaštitne mere je da otkloni uslove koji omogućavaju ili podstiču učinioca na izvršenje novog prekršaja – čl. 51 st. 1 ZOP.

Imajući u vidu sistem prekršajnih sankcija u ZOP može se zaključiti da prekršajnim sudovima na raspolaganju stoji dovoljan broj različitih sankcija koje u svakom konkretnom slučaju omogućavaju adekvatnu individualizaciju.

7. SUMARNI OSVRT NA IZVRŠNI PREKRŠAJNI POSTUPAK

Finalizacija prekršajnog postupka jeste izvršenje izrečene prekršajne sankcije. Osuđeno lice se može dobrovoljno povinovati izrečenoj sankciji i, na primer, platiti novčanu kaznu. S druge strane, ukoliko to ne učini, prekršajna sankcija će se izvršiti prinudnim putem. Odredbe glave XXXV ZOP se odnose na izvršenje odluka. Izvršni prekršajni postupak je bitno unapređen uvođenjem jedinstvenog registra sankcija i jedinstvenog registra novčanih kazni i drugih novčanih iznosa. S tim u vezi, treba ukazati na odredbu čl. 331 ZOP u kojoj je propisano da se u svrhu efikasne naplate izrečenih novčanih kazni, naknade troškova i naplate drugih novčanih iznosa dosuđenih po osnovu naknade štete, imovinskopravnog zahteva ili oduzimanja imovinske koristi, vodi jedinstven registar neplaćenih novčanih kazni i drugih novčanih iznosa. Registar novčanih kazni je centralizovana elektronska baza podataka u kojoj se čuvaju svi podaci uneti u registar. Sve neplaćene novčane kazne, troškovi postupka i drugi novčani iznosi koji su izrečeni pravosnažnom i izvršnom odlukom suda ili putem konačnog i izvršnog prekršajnog naloga se upisuju u registar novčanih kazni.

8. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Prekršajno zakonodavstvo nesumnjivo u sebi sadrži instrumente koji omogućavaju adekvatan odgovor države na prekršaje kao protivpravna dela. Prekršajni postupak sadrži dovoljno procesnih formi koje omogućavaju efikasno raspravljanje prekršajne stvari. Sistem prekršajnih sankcija u dovoljnoj meri zadovoljava potrebu da se učiniocu prekršaja izrekne primerena sankcija. Izvršni prekršajni postupak u svojim odredbama reguliše izvršenje odluka. Međutim, u radu je ukazano na brojne anomalije u regulativi pojedinih instituta, a detaljna analiza svih prekršajnoprocenih instrumenata koji utiču na efikasnost državne reakcije na prekršaje daleko bi prevazilazila dozvoljeni obim rada. Kao zaključak se nameće činjenica da se normativnoj aktivnosti mora posvetiti daleko više pažnje kako bi prekršajnoproceni instrumenti državne reakcije na prekršaje ostvarili svoju svrhu.

Literatura:

- Birovljević, D. (2010). Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i komentar Zakona o prekršajima Republike Srbije. Beograd: Nomotehnički centar.
- Vuković, I. (2015). Prekršajno pravo, Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu i Dosije studio.
- Delić, N., Bajović, V. (2018). Priručnik za prekršajno pravo, Beograd: Službeni glasnik.
- Jeličić, M. (2017). Presuda bez obrazloženja u prekršajnom postupku. Bilten Vrhovnog kasacionog suda ,2, 366-383.
- Jeličić, M. (2018a). Činjenična identifikacija prekršaja. NBP Žurnal za kriminalistiku i pravo, 2, 147 – 166. doi:10.5937/nabepo23-18125.
- Jeličić, M. (2018b). Prekršajni nalog i problemi u praksi, Revija za kriminologiju i krivično pravo, 2, 33-53.
- Jeličić, M. (2018c). Rukovođenje prekršajnim postupkom, Pravne teme, 12, 8-19.
- Jeličić, M. (2019a). Kaznena politika prekršajnih sudova i prevencija kriminaliteta, In S.Bejatović, M.N.Simović (eds.) Kaznena politika i prevencija kriminaliteta. (str. 347 – 364).Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu Beograd, GrafoMark Laktaši.
- Jeličić, M. (2019b). Preuzimanje prekršajnog gonjenja u prekršajnom postupku. Godišnjak Fakulteta bezbednosti, 125-145. doi.org/10.18485/fb_godisnjak.2019.7.
- Jeličić, M. (2020a). Oštećeno lice kao subjekat prekršajnog postupka – pojam i procesni položaj. In S. Bejatović (ed.) Oštećeno lice i krivičnopravni instrumenti zaštite (međunarodni pravni standardi, norma i praksa (str. 625-653). Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu i Intermeks.
- Jeličić, M. (2020b). Nedostaci u zakonskom normiranju kazne rada u javnom interesu u prekršajnom pravu Republike Srbije, Arhiv za pravne i društvene nauka Pravnog fakulteta u Lukavici, 2 (1), 84-95. doi: 10.7251/APDN2001084J
- Jeličić, M. (2021). Izazovi u primeni i tumačenju propisa u praksi prekršajnih sudova. Revija za kriminologiju i krivično pravo, 2, 73-92. doi.org/10.47152/rkkp.59.2.5.
- Jovašević, D. (2012). Prekršajno pravo. Niš: Sven.
- Lukić, R. (1977). Metodologija prava. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti.
- Mrvic Petrović, N. (2014). Nedostaci Zakona o prekršajima. Izbor sudske prakse, 22(10), str.13-16.
- Pašalić, Z. (2014). Prekršajno zakonodavstvo kao instrument državne reakcije na nedozvoljena ponašanja, In S. Bejatović (ed.) Optuženje i drugi krivičnopravni instrumenti državne reakcije na kriminalitete. (str. 65 – 89). Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu i Intermeks.
- Popović, L. (2020). Oštećeno lice i prekršajno pravo (međunarodni pravni standardi i prekršajno zakonodavstvo). In S. Bejatović (ed.) Oštećeno lice i krivičnopravni instrumenti zaštite (međunarodni pravni standardi, norma i praksa (str.109-124). Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu i Intermeks, str. 110.
- Tasić, Đ. (1941). Uvod u pravne nauke, Beograd.
- Ćorović, E. (2021). Osnovi prekršajnog prava Crne Gore. Podgorica: Fakultet pravnih nauka
- Čavoški, K., Vasić, R. (2011). Uvod u pravo, šesto jedinstveno izdanje. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Škulić, M. (2009). Sud kao subjekt tumačenja kaznenopravne norme. In S. Bejatović, (ed.) Tumačenje kaznenopravne norme i adekvatnost njene primene. (str. 69-101). Srpsko

udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu i Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije,

PRAVNI PROPISI:

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda - Zakon o ratifikaciji Evropske konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda sa dodatnim protokolima - Službeni list SCG- Međunarodni ugovori, br. 9/03, 5/05 i 7/05 - ispravka i Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori, br. 12/10 i 10/15.

Ustav Republike Srbije (Sl. glasnik RS br. 98/06 i 115/21).

Zakon o prekršajima – ZOP (Sl. glasnik RS br. 65/13, 13/16, 98/16, 91/19).

Zakon o bezbednosti saobraćaja na putevima (Sl. glasnik RS br. 41/09, 53/10, 101/11, 55/14, 32/13 - Odluka US RS, 96/15 - drugi zakon, 9/16 - Odluka US RS, 24/18, 41/18, 87/18, 23/19 i 128/20).

Zakon o javnom redu i miru (Sl. glasnik RS br. 6/16 i 24/18).

Zakon o deviznom poslovanju (Sl. glasnik RS br. 62/06, 31/11, 119/12, 139/14 i 30/18).

Zakon o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica (Sl. glasnik RS br. 85/05).

Zakonik o krivičnom postupku – ZKP (Sl. glasnik RS br. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13, 55/14 i 35/19).

Odluka o uslovima i načinu obavljanja menjačkih poslova (Sl. glasnik RS br. 84/2018, 86/2018 i 53/2020).

MISDEMEANOR PROCEDURE INSTRUMENTS OF THE STATE REACTION TO MISDEMEANORS IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Abstract: *The author analyzes the instruments of state reaction to misdemeanors as types of illegal acts in the Republic of Serbia. After introductory considerations where the prevalence of misdemeanors as penal delicts and the importance of misdemeanor law were pointed out, the author analyzed the modalities of the state reaction to misdemeanors. In the continuation of the paper, some misdemeanor procedural instruments are dealt with in important terms. The author analyzed the normative activity of the state, which is reflected in prescribing legal norms that provide for misdemeanors as penal delicts, made notes on authorized prosecutors in misdemeanor procedure, pointed out the importance and types of misdemeanor procedure, and considered the system of misdemeanor sanctions and execution of decisions. The author concludes that an important condition for the efficiency of the state response to misdemeanors through misdemeanor procedural instruments is adequate legal regulation of substantive and procedural misdemeanor legislation, and that in this segment in the Republic of Serbia it is necessary to make serious corrections and changes.*

Key words: *misdemeanors, misdemeanor procedure, misdemeanor sanctions, misdemeanor order, execution of decisions.*